

Tárczy Edit Zsuzsanna¹: Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az Európai Unió egyes tagállamaiban

Debreceni Jogi Műhely, 2011. évi (VIII. évfolyam) 3. szám (2011. július) 51-70.

1. Bevezetés

2005-ben született meg a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról szóló 2005/29/EK irányelv. A tagállamok kötelesek voltak implementálni azt 2007. június 12. - ig, és alkalmazni rendelkezéseit 2007. december 12. – e után.

A 2005/29/EK irányelv szerkezetileg a következő fejezetekre oszlik:

- az első fejezet tartalmazza a célkitűzést és a fogalmakat, továbbá szól a hatályról és a belső piacról is
- a második fejezet tartalmazza a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló generál klauzulát/általános tilalmat, továbbá a megtévesztő és az agresszív gyakorlatokról szóló szakaszokat is
- a harmadik fejezet a magatartási kódexekről szól
- a negyedik fejezet tartalmazza a záró rendelkezéseket
- az I. melléklet az ún. feketelista, mely tartalmazza a minden körülmény között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlatokat. Ez a lista két részre oszlik: megtévesztő kereskedelmi gyakorlatok (23 tényállás) és az agresszív kereskedelmi gyakorlatok (8 tényállás)
- a II. melléklet közösségi jogi rendelkezéseket tartalmaz a reklámozás és kereskedelmi kommunikáció szabályainak meghatározására vonatkozóan

A tagállamok kötelesek voltak változtatás nélkül átvenni a 2005/29/EK irányelv szabályait. 2005 – ben a szóban forgó államok közül néhányan már rendelkeztek tervvel az implementációra nézve. A Cseh Köztársaság, Lengyelország és a Szlovák Köztársaság egy kódexbe kívánta elhelyezni az irányelv rendelkezéseit, pl. a Polgári, vagy a Kereskedelmi Kódexbe, esetleg a Fogyasztóvédelmi törvénybe. A Szlovén Köztársaság viszont speciális törvényt kívánt alkotni.²

Később, az EU tagállamai hatféleképpen oldották meg az implementálást:

- a) önálló törvény született
- b) a fogyasztóvédelemre vonatkozó törvényt módosította a jogalkotó
- c) a tisztességtelen verseny elleni jogszabályt módosította a jogalkotó
- d) a piaci gyakorlatokat szabályozó külön törvények módosítása
- e) a polgári, illetve a fogyasztóvédelmi jog szabályai közé történő implementáció
- f) új törvény alkotása és egyidejűleg a reklámtörvény módosítása.³

Lengyelország, Románia és a Szlovén Köztársaság az első, míg a Cseh és a Szlovák Köztársaság és Görögország a második, Németország, Ausztria és Spanyolország pedig a harmadik alternatívát választotta. Portugália az ötödik megoldás mellett döntött. Belgiumban esetében a negyedik megoldást találjuk, mivel a jogalkotó módosította, átnevezte – és átszámozta – az 1991. évi Kereskedelmi Gyakorlatok Törvényét (Trade Practices Act) és abba emelte be az irányelv rendelkezéseit. Ciprus a hatodik megoldás mellett döntött.

E tanulmány az implementálás utáni rendelkezéseket, az intézményi háttérrel, valamint a gyakorlati példákat kívánja bemutatni, az Unió egyes tagállamainak vonatkozásában.

2. Egyes kelet – közép – európai tagállamok

2.1. Szerkezeti felépítések

A Cseh Köztársaságban a No. 36/2008 Coll. számú törvény módosította 2008 – ban a No. 634/1992 Coll. számú, fogyasztóvédelemről szóló törvényt (továbbiakban: Fogyasztóvédelmi törvény) és egyúttal beemelte a 2005/29/EK irányelv rendelkezéseit is. Az újdonságok:⁴

a) a tisztességtelen, megtévesztő és agresszív kereskedelmi gyakorlatok fogalmainak bevezetése.

b) a fogyasztók diszkriminációja elleni szabályok. A Fogyasztóvédelmi törvényben: „az eladó nem alkalmazhat diszkriminációt a fogyasztókkal szemben semmilyen módon a termékek értékesítése vagy a szolgáltatások nyújtása során”.⁵

c) általános tilalom a humanitárius célokra szánt termékek kereskedelmi árusítására nézve⁶

d) az ökológiai jelekkel való visszaélés általános tilalma

A Fogyasztóvédelmi törvény végén két lista van, az egyik a megtévesztő, a másik az agresszív gyakorlatokat tartalmazza. Azonban a cseh törvényben nem szerepel az egyik irányelvi gyakorlat: „annak valótlan állítása, hogy egy magatartási kódexet valamely közjogi, vagy egyéb szervezet jóváhagyott.”⁷ Ez a hiány már csak azért is komoly probléma, mert így egy minden körülmény között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlat hiányzik, ami nem igényel vizsgálatot. Hiánya sérti a fogyasztók védelmét.

Lengyelországban 2007 – ben új törvény (Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practices) született az implementálás során. Érdekesség, hogy a feketelista az irányelv végén található, de a lengyel jogalkotó a lista megtévesztő gyakorlatait a törvény megtévesztő gyakorlatokról szóló szakaszai, a lista agresszív gyakorlatait pedig a törvény agresszív gyakorlatokról szóló szakaszai után helyezte el (akárcsak az olasz jogalkotó). Ez a megoldás a fokozatosságot tükrözi, hiszen így a fogyasztó láthatja a bizonyos feltételek esetén megtévesztőnek/agresszívnek minősülő - és vizsgálatot igénylő - gyakorlatok után közvetlenül azokat is, melyek esetén az ő panasa már nem igényel majd hosszadalmas vizsgálatot, hiszen azok a gyakorlatok minden körülmény között tisztességtelennek minősülnek. A harmadik fejezet többlet az irányelvhez képest, és a polgári jogi felelősségről szól. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok által sérelmet/kárt szenvedett fogyasztó öt lehetőséggel rendelkezik:

1) kérelmezheti a gyakorlat befejezését

2) kérelmezheti a gyakorlat hatásainak, következményeinek megszüntetését

3) kérelmezhet egy megfelelő tartalmú és formájú nyilatkozatot

4) kérelmezheti a károk megtérítését/helyreállítását

5) kérelmezheti, hogy - megfelelő összegben – pénzt ítéljenek meg speciális szociális célra, a lengyel kultúra, nemzeti örökség vagy fogyasztóvédelem támogatásával kapcsolatban.

A szabályok értelmében a kereskedőt terheli a bizonyítási kötelezettség, ő köteles bizonyítani, hogy az adott kereskedelmi gyakorlat nem jelent megtévesztő kereskedelmi gyakorlatot.⁸ Ez utóbbi rendelkezés egyértelműen a 2005/29/EK irányelv szellemében született. A negyedik fejezet büntető jogi rendelkezéseket tartalmaz. Ezek értelmében az agresszív gyakorlat folytatója bírsággal büntetendő. Négy esetben azonban szabadságvesztés is kiszabható:

1) az Argentin rendszer használata: három hónaptól öt évig terjedően.

2) ugyanez alkalmazandó azzal szemben, aki olyan tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot használ, mellyel az Argentin rendszerbe bevonni kívánt fogyasztói csoportot akar létrehozni

3) amennyiben az Argentin rendszerben a vásárlások finanszírozására összegyűjtött érték nagy, az 1) pontbeli cselekmény elkövetője hat hónaptól nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő

4) a fenti büntetések alkalmazandóak a fenti cselekmények elkövetőivel szemben, ha az elkövetők az 1) vagy a 2) pontban említett cselekményt elkövető kereskedő nevében, vagy érdekében járnak el.⁹ Sajátos jellemvonása a lengyel törvénynek, hogy polgári, és büntető jogi felelősségi szabályokat is tartalmaz. Nem feltétlenül jó, hogy a törvény összekapcsol két ilyen eltérő területet, de érthető, ha figyelembe vesszük, hogy az irányelvbeli agresszív gyakorlatok és néhány feketelistás gyakorlat is tulajdonképpen besorolható a büntető jog területére (előbbieknél pl. a zaklatás, kényszerítés miatt).

Romániában a jogalkotó az irányelvet a 2007. évi 363. törvénnyel (Lege nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor) implementálta. A törvény szinte azonos az irányelvvvel, így a feketelistában pl. a megtévesztő és az agresszív gyakorlatokat elválasztották. Ugyanakkor különbséget jelent, hogy a megtévesztő tevékenységekről és a megtévesztő mulasztásokról szóló rendelkezések egy fejezetben szerepelnek, nem elválasztva.¹⁰ A törvény egy fejezete a Fogyasztóvédelem Nemzeti Hatóságának hatáskörével, a szankciókkal és a fogyasztóvédelmi jog módosított szabályaival foglalkozik.¹¹

A Szlovák Köztársaságban a 2007. évi 250. törvény módosította a fogyasztóvédelemről szóló törvényt (továbbiakban: szlovák Fogyasztóvédelmi törvény), és beemelte a 2005/29/EK irányelv rendelkezéseit is. A megelőző intézkedésekről szóló 21.§ értelemben a felügyeleti hatóság elrendelheti a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megszüntetését. Továbbá: „a megelőző intézkedés elleni írásbeli kifogásokat három napon belül kell benyújtani. A kifogásoknak nincs halasztó hatálya.”¹² A megelőző intézkedések a prevencióra való törekvést jelzik

A megtévesztő tevékenységek és a mulasztások egy fejezetben vannak, a jogalkotó nem választotta el őket, mint az irányelvben. A megtévesztő és az agresszív gyakorlatok egy listában vannak, de elválasztva.¹³

A Szlovén Köztársaságban a jogalkotó 2007. évi 2826. törvénnyel implementálta az irányelv rendelkezéseit. Ez a Fogyasztóvédelem a Tisztességtelen Kereskedelmi Gyakorlatokkal Szembeni törvény (2826. Zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami).

Hasonlóan a lengyel törvényhez, a jogalkotó a lista megtévesztő gyakorlatait a törvény megtévesztő gyakorlatokról szóló szakaszai, a lista agresszív gyakorlatait pedig a törvény agresszív gyakorlatokról szóló szakaszai után helyezte el.¹⁴ Ez ugyancsak a fokozatosság megjelenítését jelenti, ami pozitív lépés.

2.2. Nemzeti sajátosságok – fogalmak

A cseh Fogyasztóvédelmi törvény szerint - bár az irányelvbeli fogyasztó természetes személy - érdekes módon viszont a fogyasztó: „az egyén, vagy jogi személy aki/ami termékeket vásárol, vagy szolgáltatásokat használ – a termékek vagy szolgáltatások révén megvalósuló üzleten kívüli célból”.¹⁵ A kereskedő fogalma nem szerepel a Fogyasztóvédelmi törvényben, a termék fogalma szerepel, de különbözik az irányelvbeli meghatározástól. A Fogyasztóvédelmi törvényben: „tárgy, vagy érték, melyet a fogyasztóknak kívánják felajánlani, s mely egy jogviszony tárgya lehet”; az irányelvben: „az áru vagy szolgáltatás, ideértve az ingatlanulajdont, valamint a jogokat és kötelezettségeket is”.¹⁶

Mivel a fogyasztó törvénybeli fogalma nem azonos az irányelvvél, nem teljesül az egységes fogalom – alkalmazás követelménye, ami eleve kritikus pont, de az eltérő definíció még nagyobb problémát jelent, hiszen így a Cseh Köztársaságban nem minősül fogyasztónak az – és így nem részesül a fogyasztóvédelmi rendelkezések védelmében az - aki más tagállamban igen.

A lengyel törvény nem tartalmazza a fogyasztó fogalmát, csupán utal a Polgári Törvénykönyvben lévőre, viszont a 2005/29/EK irányelvhez képest több definíció is szerepel benne, pl. az átlagfogyasztóé, vagy az Argentin rendszeré.

Előbbi:

„az a fogyasztó, aki megfelelően informált, figyelmes és gondos; ezek vizsgálatához a szociális, kulturális és nyelvi faktorokból származó előnyöket és az adott fogyasztó speciális fogyasztói csoporthoz való tartozását kell figyelembe venni, utóbbi alatt olyan fogyasztói csoportot kell érteni, mely egyértelműen azonosítható, és különösen fogékony a kereskedelmi gyakorlat, vagy a termék – melyre nézve alkalmazzák a gyakorlatot – által keltett hatásra, köszönhetően a speciális jegyeinek, mint pl. életkor, fizikai, vagy mentális sérülés.”

Utóbbi:

„kereskedelmi tevékenység, mely magába foglalja a vagytonkezelést egy, a fogyasztók részvételével létrehozott csoporton belül; a vagytonkezelés célja termékek tagok részére történő vásárlásának finanszírozása.”¹⁷ Az Argentin rendszer működtetése tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat.¹⁸

Hasonlóan a cseh megoldáshoz, bár az irányelvben a fogyasztó természetes személy, a szlovák Fogyasztóvédelmi törvényben a fogyasztó: „természetes személy vagy jogi személy aki/ami termékeket vásárol vagy szolgáltatásokat vesz igénybe saját, vagy családtagjai szükségleteinek kielégítése céljából.”¹⁹

Mind a kereskedő, mind a termék fogalma tágabb a törvényben, mint az irányelvben.

A kereskedő a 2005/29/EK irányelvben:

„az a természetes vagy jogi személy, aki illetve amely az ezen irányelv szabályozási körébe tartozó kereskedelmi gyakorlatok során kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el, valamint aki a kereskedő nevében vagy javára jár el”²⁰ A szlovák Fogyasztóvédelmi törvényben a kereskedő három kategóriát jelent:

- 1) a vállalkozó, aki a fogyasztónak terméket kínál, vagy ad el, illetve szolgáltatást nyújt számára;
- 2) természetes személy, aki növényt és állati termékeket ad el a fogyasztónak, melyek saját – kis kaliberű – mezőgazdasági tevékenységéből származnak, vagy nem – fa erdei termékeket (non-wood forest products) ad el
- 3) természetes személy, mely saját, általa használt termékét adja el, az élelem kivételével²¹

A termék az irányelvben:

„az áru vagy szolgáltatás, ideértve az ingatlantulajdont, valamint a jogokat és kötelezettségeket is”²² A szlovák Fogyasztóvédelmi törvényben a termék:

„egy új, használt vagy módosított ingó dolog, melyet előállítanak, termelnek, vagy más módon megszereznek, tekintet nélkül arra, hogy a termék a folyamat mely szakaszában van, s melyet a fogyasztónak akarnak felkínálni, vagy amit a fogyasztó feltételezhetően használ, ellenszolgáltatás fejében, vagy annak hiányában;

termék továbbá a más ingó dolog, vagy ingatlan részét, vagy alkatrészeit tartalmazó ingó dolog is, az elektromos áram, gáz, víz, vagy hő, a fogyasztónak szánva.”²³ Ú

A fogyasztó fogalma kapcsán ugyanazok a problémák merülnek fel, mint a cseh törvény kapcsán, és a kereskedő esetében is, azzal az eltéréssel, hogy a kereskedők esetében nyilván nem a védelmet nyújtó rendelkezések, hanem főleg a köteleességek miatt fontos az egységes fogalom.

3. Egyes nyugat – európai tagállamok

3.1. Németország, Ausztria

Németország tisztességtelen verseny elleni törvényének (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, továbbiakban: UWG, 2010) érdekessége, hogy módosítása és az irányelv rendelkezéseinek implementálása úgy történt, hogy kikerültek a kifejezetten versenyjogi elemek, így a kartell és az összefonódás jelenleg egy külön törvényben szerepelnek (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen, GWB).²⁴ Az UWG fő célja a versenytársak, a fogyasztók és a piac egyéb szereplőinek védelme a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, illetve a közösség érdekeinek védelme, a verseny kapcsán.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok általános tilalmánál a törvény nem pontosan úgy fogalmaz, ahogy az irányelv, de tartalmilag azonosak a vonatkozó rendelkezések, egy kivétellel. Az irányelvbeli „a termékkel kapcsolatban jelentősen torzítja vagy torzíthatja azon átlagfogyasztó gazdasági magatartását”²⁵ helyett az UWG a „kereskedelmi gyakorlatok, melyek (...) alkalmasak arra, hogy érzékelhetően rontsák a fogyasztó képességét arra nézve, hogy – megfelelő és elegendő információk alapján – döntést hozzon,” kitélt tartalmazza.²⁶ Ez a megfogalmazás – az irányelvhez képest – egy lehetséges negatív következményt is tartalmaz, továbbá a törvény ezek után még tartalmazza a megtévesztő és az agresszív gyakorlatok eredményét is, itt, az általános tilalomnál: a fogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, melyet egyébként nem hozott volna meg. Alapvetően nem tűnik negatívnak az a lépés, hogy a német jogalkotó – az irányelvhez képest – jóval részletesebben írta le az általános tilalmat, de a gyakorlatban gondot okozhat, hiszen, ha egy gyakorlatot már csak az általános tilalom alapján lehetne tisztességtelennek minősíteni, az UWG számos feltétele mellett talán erre nem lesz lehetőség, míg az irányelvbeli mellett lenne, hiszen az ezért annyira általánosan megfogalmazott.

A generál klauzula kapcsán is visszaköszön, hogy a német törvény eredetileg átfogóan szabályozott, vagyis a B2B (business to business = vállalkozás – vállalkozás) és a B2C (business to consumer = vállalkozás – fogyasztó) viszonyokról is rendelkezett. A fent említett általános tilalom/generál klauzula az irányelvbeli klauzula átvételét jelenti, ellenben a törvényben az ezt megelőző szakasz szintén egy általános tilalom, mely kimondja – kiterjesztve az alanyi kört a fogyasztókról a versenytársakra és a további piaci szereplőkre is – hogy a „tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilosak, amennyiben érzékelhetően csorbítják a versenytársak, fogyasztók és egyéb piaci szereplők érdekeit.”²⁷

A tilalmat követően az UWG példákat hoz a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra. Ez a lista azért (is) érdekes, mert nemcsak a fogyasztókat, hanem a versenytársakat és a piac egyéb szereplőit is sértő cselekmények is szerepelnek benne, pl. ha egy személy szándékosan akadályozza a versenytársakat, vagy megsért olyan kötelező előírást, mely a piaci szereplők érdekeinek védelmében szabályozza a piaci magatartást.²⁸

E lista indoka, hogy eredetileg nem akarták átvenni az irányelv feketelistáját – mondván a generál klauzula úgyis lefedi a magatartásokat – végül megszületett a melléklet, de megmaradt a példálózó – az implementálás előtt is a törvényben szereplő magatartásokat tartalmazó – lista, melynek tényállásai mind a B2B, mind a B2C viszonyokra is alkalmazandóak.²⁹

A megtévesztő tevékenység fogalma sem teljesen azonos az irányelvelvel és több elem is eltér – részben vagy egészben – az irányelvtől. Így pl. hiányzik az eredmény (fogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, melyet egyébként nem hozott volna meg), illetve az összehasonlító reklámot tartalmazó megtévesztő gyakorlatnál az UWG példaként hozza a képeslapi illusztrációt, ami nem szerepel az irányelvben.³⁰ A megtévesztő mulasztásoknál is hiányzik az említett eredmény, de az UWG utal rá, azzal, hogy „egy személy befolyásolja a fogyasztó

döntési képességét”.³¹ Azon túl, hogy ez nem azonos az irányelvvel, van egy komolyabb probléma is: az UWG „személyről” beszél, míg az irányelv „kereskedelmi gyakorlatot” említ – ez egyébként a már említett példákat tartalmazó listánál is így van - amit az irányelv úgy definiál, hogy „a kereskedő által kifejtett (...)”.³²

Így tehát míg az irányelv kereskedővel szemben védi a fogyasztót, addig az UWG elvileg még egy másik fogyasztóval szemben is, ami egyértelmű és komoly hiba a jogalkotó részéről, és a törvény – irányelvhez képest – összetettebb – védendő személyi köréből fakadhat, akárcsak az, hogy a továbbiakban az összehasonlító és a kényszerítő reklámokkal kapcsolatos rendelkezésekkel találkozhatunk a törvényben, utóbbiaktól ráadásul a törvény a piaci szereplőket védi.

Ezzel a törvény le is zárja a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat, az agresszívakkal nem is találkozunk. A következő fejezet a jogi következményekről szól, az utána következő az eljárásról, az azt követő pedig büntető jogi rendelkezéseket tartalmaz.

A törvény melléklete az irányelv feketelistája, egy agresszív gyakorlat hiányzik: „Telefonon, faxon, e-mailen, vagy más távközlési eszközön keresztül tartósan és nem kívánt módon a fogyasztó sürgetése, kivéve azon feltételek esetén és abban a mértékben, amelyet a nemzeti jog a szerződéses kötelezettség végrehajtásának érdekében jogszerűnek ismer el.”³³ A probléma ugyanaz, mint a cseh Fogyasztóvédelmi törvény kapcsán: így egy minden körülmény között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlat hiányzik, ami nem igényel vizsgálatot.

A tagállamok maguk dönthették el, hogy az irányelv rendelkezései által garantált védelmet alkalmazzák – e a B2B, azaz a vállalkozás – vállalkozás jellegű (minthogy azok nem tartoznak az irányelv hatálya alá), illetve a fogyasztó – fogyasztó jellegű viszonyokra is. Németország és Ausztria az irányelv rendelkezéseit a B2B viszonyokra is alkalmazzák.³⁴

Ausztria esetében ezt a tisztességtelen verseny elleni törvény (Federal Act Against Unfair Competition of 1984, továbbiakban: osztrák UWG) generál klauzulája (is) tükrözi³⁵ – akárcsak Németországnál – mely több elemből áll = szankcionálható az, aki:

- tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot, vagy egyéb olyan tisztességtelen gyakorlatot folytat, mely jelentősen torzíthatja a versenyt a vállalkozások hátrányra, vagy
- a szakmai gondosság követelményeivel ellentétes tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot használ, mely (..) jelentősen torzíthatja az átlagfogyasztó gazdasági magatartását (..)³⁶

Érdekesség, hogy a törvény először az agresszív gyakorlatokkal foglalkozik, de azok megfogalmazása csak a már ismertetett eredményben azonos az irányelvével (fogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, melyet egyébként nem hozott volna meg), a zaklatás, kényszerítés, és nem megengedett befolyásolás alkalmazásáról szóló szakasz pedig hiányzik. Ú

A megtévesztő gyakorlatokról ugyanaz mondható el, mint az agresszívokról, mindkét esetben a törvény nem „fogyasztót”, hanem „piaci szereplőt” említ, mint sérelmet szenvedett felet, illetve nem kereskedőről, hanem vállalkozóról beszél. A megtévesztő tevékenységekről szóló szakaszok a továbbiakban is hiányosak, pontatlanok, a megtévesztő mulasztások pedig hiányoznak.

Az osztrák UWG a továbbiakban egyéb témákkal foglalkozik, így – hasonlóan a német UWG-hez – pl. az összehasonlító reklámokkal és a jogi felelősség kérdésével is. A törvény melléklete a feketelista, ami – eltérően a német melléklettől – megtévesztő és agresszív gyakorlatokra oszlik.³⁷

A német UWG kapcsán már volt szó az összetett védendő személyi körről és arról, hogy a megtévesztő mulasztásoknál nem a „kereskedelmi gyakorlattal”, hanem „személlyel” szemben védi a fogyasztót. A kereskedelmi gyakorlat fogalmánál is nem a kereskedő által kifejtettekről beszél, hanem ismét személyről. A magatartási kódexnél sem „kereskedőt”, hanem „vállalkozót” (entrepreneur) említ, itt azonban kiküszöböli a hibát, mivel lentebb a vállalkozót az irányelvbéli kereskedővel megegyezően definiálja.³⁸

Az osztrák UWG sem alkalmazza a kereskedő fogalmát, hanem a vállalkozás és a vállalkozó kifejezéseket alkalmazza felváltva. A kereskedelmi gyakorlat és a magatartási kódex fogalmánál szintén nem „kereskedőt”, hanem „vállalkozást” (enterprise) említ, de itt nem definiálja azt semmilyen módon. Hiányzik a fogyasztó fogalma is. A szakmai gondosság fogalmánál viszont már „vállalkozót” (entrepreneur) említ a törvény és nem említi a jóhiszeműség általános alapelvének való megfelelést. Kifejezetten zavaró a fogalmak/kifejezések összekeverése, ami a mellékletben is jelen van, a törvény hol „vállalkozásról”, hol „vállalkozóról”, sőt még „kereskedőről” is beszél.³⁹

3.2. Belgium

A vonatkozó belga törvény (Act on Marketing Practices and Consumer Protection, korábbi nevén: Trade Practices Act) – ahogy arról már volt szó – nemcsak a fogyasztóvédelemre, hanem a piaci gyakorlatokra is vonatkozik és módosította a kereskedelmi gyakorlatokról szóló törvényt is.⁴⁰

Mivel Belgium az implementálást megelőzően is elválasztva kezelte a B2B és B2C viszonyokat, így különösebb problémát az átvétel nem jelentett.⁴¹

A főbb változtatások: a hármas megítélési rendszer⁴² bevezetése, továbbá, hogy a bíróságok megváltoztathatják a bizonyítási terhet a fogyasztó javára, illetve, hogy a feketelista megsértése esetén a fogyasztó – a megsértőre terhelt szankcióként – visszakaphatja a kifizetett összeget anélkül, hogy vissza kellene szolgáltatnia a vásárolt javakat, szolgáltatásokat.⁴³

4. Egyes dél – európai tagállamok

4.1. Spanyolország

Spanyolország jogalkotója is a harmadik implementációs technikát választotta és a tisztességtelen verseny elleni jogszabályt (Law 3/1991, továbbiakban: Unfair Competition Law) módosította. A módosító jogszabály a Law 29/2009 volt. E technika miatt a tisztességtelen verseny elleni jogszabály jelen formájában tartalmaz szabályokat a versenyre és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra nézve is. Így tehát kevert jelleggel bír, mely nem egyértelműen megfelelő, hiszen megnehezítheti az adott problémákkal kapcsolatos releváns szabályok keresését.⁴⁴

Spanyolországban, mivel az Unfair Competition Law tartalmaz rendelkezéseket mind a versenyre, mind – a 2005/29/EK irányelv implementációja után – a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra, vagyis egy fogyasztóvédelmi jellegű jogintézményre nézve, a megfogalmazások is tükrözik ezt a kettősséget, és ezért különböznek a megfogalmazások az irányelvbeliékhöz képest. A generál klauzula erre tökéletes példa. A 4. cikk szerint azon magatartások melyek ellentétesek a jóhiszeműség követelményével, „tisztességtelennek tekintendők”. Az „ellentétesek a jóhiszeműség követelményével” kitétel kereskedők és szakemberek magatartására vonatkozik, melyek ellentétesek a szakmai gondossággal, és „torzítják, vagy jelentősen torzíthatják az átlagfogyasztó, vagy – amennyiben a kereskedelmi gyakorlat egy bizonyos fogyasztói csoportra irányul – a fogyasztói csoport átlagos tagjának gazdasági magatartását.”⁴⁵

Bár a „jóhiszeműség” elemmel a megfogalmazás különbözik az irányelvbeltől, az „ellentétesek a jóhiszeműség követelményével” kitétel tartalma miatt a generál klauzula ugyanazzal a tartalommal bír, mind az irányelvbeli megfelelője.

A megtévesztő tevékenységek esetében más a helyzet, itt van különbség. A 2005/29/EK irányelvben:

„Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, még akkor is, ha az információ az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti a fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg”⁴⁶

A spanyol Unfair Competition Law – ban a vonatkozó rendelkezés majdnem azonos ezzel, de a vége: „és valószínűleg megváltoztatja/módosítja a gazdasági magatartásukat”.⁴⁷ Ez pedig ellentétes a „ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti a fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg”. A spanyol jogalkotó hibát követett el, mivel csak változtatást/módosítást említ, és nem beszél arról, hogy ez negatív vagy pozitív hatással jár – e, viszont a 2005/29/EK irányelv sugallja a negatív hatást, vagy – pontosabban – az „illetéktelen befolyásolást”. Tehát a spanyol jogszabály pontatlan.

Az agresszív gyakorlatok esetén a helyzet majdnem ugyanaz, de itt nem változtatással/módosítással, hanem befolyással/ráhatással találkozunk. Ugyanaz a probléma, mint a megtévesztő tevékenységeknél. A megtévesztő mulasztásoknál már nem szerepel semmilyen utalás a „ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti a fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg” kitételekre, bár ez az irányelvben szerepel a mulasztásoknál is.⁴⁸ Ez már nem pontatlanság, hanem hiány.

Egyedi megoldásként az Unfair Competition Law nem tartalmaz feketelistát, sem külön – külön megtévesztő és agresszív részt, hanem a gyakorlatok önálló cikkekben szerepelnek. Ezek:

- magatartási kódexekre, vagy minőségjelzésekre vonatkozó megtévesztő gyakorlatok
- csalogató gyakorlatok és megtévesztő eladásösztönző gyakorlatok
- termékek és szolgáltatások természetére és tulajdonára, felhasználhatóságukra és a vásárlást követő szolgáltatásokra vonatkozó megtévesztő gyakorlatok
- piramis – elvre épülő eladási gyakorlatok
- összetévesztés általi megtévesztő gyakorlatok
- rejtett kereskedelmi gyakorlatok
- egyéb megtévesztő gyakorlatok
- kényszer általi agresszív gyakorlatok
- zaklatás általi agresszív gyakorlatok
- kiskorúakkal kapcsolatos agresszív gyakorlatok
- egyéb agresszív gyakorlatok⁴⁹

Mivel a cikkek egy része azt mondja a gyakorlatokra, hogy azok „tisztegtelen kereskedelmi gyakorlatnak tekintendők”, más részük pedig azt, hogy „tisztegtelennek kell tekinteni őket” és nem jelzik, hogy ezek minden körülmény között tisztegtelennek minősülnek, ugyanaz a probléma, mint a bolgár megoldásnál: nem tükrözik a feketelista szellemét.

4.2. Portugália és Ciprus

Az olasz jogalkotóhoz hasonlóan a portugál jogalkotó is rendelettel implementálta a 2005/29/EK irányelv rendelkezéseit (Decreto-Lei n.º 57/2008) és akárcsak az olasz – és a bolgár – jogalkotó ő is a feketelista megtévesztő kereskedelmi gyakorlatokat tartalmazó részét a megtévesztő kereskedelmi gyakorlatokról szóló szakaszok után (viszont a tevékenységek után és a mulasztások előtt), a feketelista agresszív kereskedelmi gyakorlatokat tartalmazó részét pedig az agresszív kereskedelmi gyakorlatokról szóló szakaszok után helyezte el.⁵⁰

Cipruson két alternatíva volt az implementációra nézve. Az első az új törvény volt. A második: azon törvények módosítása, melyek – közvetve, vagy közvetlenül – a

gyakorlatokkal foglalkoztak. Tulajdonképpen mindkettő megvalósult, igaz, a második csak részben - csak a reklámok vonatkozásában.⁵¹ A ciprusi jogalkotó a hatodik implementációs technikát választotta.

Az új törvény a 2007. évi 103(I) törvény (Law 103(I) of 2007 on the Unfair Commercial Practices from Businesses to Consumers) volt, a vállalkozások és a fogyasztók közötti tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról (továbbiakban: UCP Törvény). A módosító, 2007. évi 98(I) törvény - a Megtévesztő és az Összehasonlító Reklámok Kontrolljáról (Law 98(I) of 2007 on the Control of Misleading and Comparative Advertising) – pedig az azonos témájú, fent említett, 2000. évi törvényt módosította⁵² (később újra módosította a 2008. évi 42(I) törvény).⁵³

4.3. Görögország

Görögországban a fogyasztóvédelemről szóló jogszabályba (Law 2251/1994 on Consumer Protection) emelte be a jogalkotó – a módosító 2007. évi 3587. jogszabállyal - az irányelv rendelkezéseit egy külön fejezetbe. A szabályok 2007. július 10. – én léptek hatályba.

A szóban forgó fejezet rendelkezéseit nemcsak a kereskedelmi gyakorlatokra kell alkalmazni, hanem azon gyakorlatokra is, melyeket a kereskedelmi tranzakció alatt és után folytatnak.

A főbb módosítások: az új, gyakorlatokkal kapcsolatos rendelkezések beemelése, a fogyasztó új fogalmának bevezetése és a fogyasztói szervezetek által alkalmazható kollektív kereset vázának bevezetése.

2007 óta az áruk adásvétele, a fizetés, stb. esetén a méltányosság/igazságosság alapelvének betartása kötelező, ez az előírás korábban nem létezett. Szerkezetileg a jogszabály követi az irányelvet - a fogalmak terén is.

A szakmai gondosság fogalma teljesen egyezik az irányelvel, problémát a szakmai gondosság követelményeinek meghatározása okoz, mivel ez a fogalom idegen a görög jogrendszerből. A magatartási kódexektől várták a megoldást, mivel azonban – 2008 – ban – még alkalmazott kódex – ami definiálta volna a követelményeket – nem létezett, így a „szakmai gondosság követelményei” kitétel akkor még csak üres kifejezés volt

2007 előtt a jogszabályi rendelkezések olyan reklámokra is vonatkoztak, mely célja, vagy tényleges eredménye előidézni, vagy kihasználni a fogyasztók babonákkal kapcsolatos érzéseit és félelmét, vagy bűncselekmény elkövetésére ösztönözni, továbbá vonatkoztak olyan reklámokra is, melyek társadalmi diszkriminációt alkalmaznak, nem, faj, kor, vallás, nemzetiség, származás, meggyőződés, és fizikai vagy mentális hátrány alapján. A vonatkozó cikk jelenleg már csak az összehasonlító és a közvetlen reklámra alkalmazandó.

Az implementálást követően sajátos helyzet alakult ki a reklámokkal kapcsolatos generál klauzulák esetében, ugyanis mind a fogyasztóvédelmi törvény, mind a tisztességtelen verseny elleni törvény tartalmazta ugyanazt, a tisztességtelen és megtévesztő reklámokra vonatkozó generál klauzulát, továbbá ezek a reklámok mindkét törvény hatálya alá tartoztak.

Az implementációt követően tehát most van egy generál klauzula a tisztességtelen verseny elleni és a fogyasztóvédelmi törvényben is. Így most kérdéses, hogy tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat esetén – melyek közé a tisztességtelen reklámok is tartoznak – melyik klauzula alkalmazandó, ugyanis természetesen a tisztességtelen verseny elleni törvény klauzulája elvileg a B2B viszonyokra alkalmazandó, de előfordul, hogy az adott gyakorlat jelentősen torzítja a fogyasztó gazdasági magatartását és jelentősen befolyásolja döntését, így már a fogyasztóvédelmi törvény szabálya(i) is alkalmazható(ak). A két klauzula bizonytalanná teszi a fogyasztók helyzetét.⁵⁴

5. Intézményi háttér, gyakorlat

5.1. A Cseh Köztársaság

A Cseh Köztársaságban számos szerv felelős a 2005/29/EK irányelv szabályainak végrehajtásáért. A két legfontosabb: a Cseh Nemzeti Bank (Česká národní banka), és a Cseh Kereskedelmi Felügyeleti Hatóság (Česká obchodní inspekce).

Ezekon túl van még: a Fegyverek és Lőszerek Bizonyítékainak Cseh Intézménye (Czech Proof House for Arms and Ammunition - Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva), a Drog Kontroll Állami Intézménye (Státní ústav pro kontrolu léčiv), a Cseh Mezőgazdaság és Élelmiszer Felügyeleti Hatóság (Státní zemědělská a potravinářská inspekce), és az Állami Állatorvosi Adminisztráció (Svaz vinařů České republiky).

Természetesen több szerv foglalkozik a fogyasztók érdekeinek védelmével, mint pl. a Fogyasztóvédelmi Osztály, mely a Cseh Nemzeti Bank része, vagy a SOS Fogyasztóvédelmi Egyesület.⁵⁵

A Cseh Nemzeti Bank fő feladata fenntartani az árstabilitást, így a Bank meghatározza a monetáris politikát, bankjegyeket és érmekeket bocsát ki, irányítja a pénzmozgást, a fizetési rendszert, és a bankok közötti megállapodásokat. Ellátja továbbá a banki szektor, a tőkepiac és a biztosítási szektor, a nyugdíjalapok, a hitelszervezetek és az elektronikus pénzügyi szervezetek felügyeletét, valamint deviza – felügyeletet is végez.⁵⁶

A cseh Fogyasztóvédelmi törvény értelmében a következő összegű bírságok szabhatóak ki:

- 1) 3.000.000 cseh korona: a humanitárius célokra megjelölt javak kereskedelme általános tilalmának megsértése esetén
- 2) 5.000.000 cseh korona: a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok általános tilalmának megsértése esetén
- 3) 50.000.000 cseh korona: megtévesztő, agresszív gyakorlatok folytatásáért és a fogyasztókkal szembeni diszkriminációért.⁵⁷

A Cseh Kereskedelmi Felügyeleti Hatóság ellenőrzi és vizsgálja:

- 1) azon jogi személyeket, társaságokat és egyéneket, akik/amik eladnak vagy szolgáltatnak termékeket vagy javakat a helyi piacokon, szolgáltatásokat nyújtanak, vagy hasonló üzleti tevékenységeket végeznek a helyi piacokon,
- 2) továbbá azon szerveket, intézményeket, melyek fogyasztói hitelt/kölcsönt kínálnak, vagy ún. vásárokat és piaci helyeket működtetnek – kivéve, ha ezek a szervek egy másik felügyeleti hatóság felügyelete alatt állnak.⁵⁸

A Cseh Nemzeti Bank Fogyasztóvédelmi Osztályát 2008 szeptemberében hozták létre. Fogadja és vizsgálja a fogyasztók panaszait.

Az adatok alapján, a panaszok általában a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmának a megsértésére, a fogyasztókkal szembeni diszkriminációra és az árakra vonatkozó megfelelő információk iránti kérelemre vonatkoznak.

2008 szeptemberétől decemberéig a Fogyasztóvédelmi Osztályhoz 142 panasz érkezett, abból 95 – t vizsgált meg. E 95 panasz 16% - a agresszív gyakorlatokkal foglalkozott.⁵⁹ 2009 – ben 313 panasz érkezett. Ezek tárgyai megegyeztek a 2008 – asoknál említettekével.⁶⁰

5.2. Lengyelország

Lengyelországban a Verseny - és Fogyasztóvédelmi Hivatal Elnöke (Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów) (továbbiakban: Hivatal Elnöke) felel a fogyasztóvédelmi politikáért.

Feladatai közé tartozik továbbá a kollektív fogyasztói érdekekkel kapcsolatos sérelmek esetén az adminisztratív eljárások kezdeményezése is. A jelenlegi 2007. évi törvény a versenyről és a

fogyasztóvédelemről előírja, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat úgy tekintendő, hogy az sérti a kollektív fogyasztói érdekeket. Másfelől, a fogyasztó a helyi ombudsman – hoz is fordulhat egyéni kérelmével.

A kollektív fogyasztói érdekek megsértésével kapcsolatos eljárások ex officio jellegűek, vagyis hivatalból indulnak. E mellett természetesen bárki nyújthat be írásbeli kérelmet az eljárás megindításához.

A Hivatal Elnöke – amennyiben megállapítja a kollektív fogyasztói érdekek megsértését – bírságot szabhat ki a kereskedő megelőző évbeli bevételének maximum 10% - áig. Amennyiben a kereskedő nem tesz eleget a döntésnek, a Hivatal Elnöke további maximum 10.000 euro összegű bírságot szabhat ki minden napra., melyeken még fennáll a mulasztás.

A Hivatal Elnöke felügyeli azokat a sztenderd szerződési feltételeket, melyeket a kereskedő alkalmaz a fogyasztókkal folytatott tranzakciói során.

A Hivatal Elnöke javasol jogi változtatásokat is, hogy a piac gyengébb szereplőit a lehető legszélesebb körű védelemmel lássák el. A Hivatal együttműködik a városi és kerületi fogyasztói ombudsmanokkal és nem – kormányzati fogyasztói szervezetekkel is.⁶¹

2008 decemberében a Hivatal Elnöke megállapította, hogy PKO Bank Polski reklámkampánya megtévesztő volt, mivel nem tartalmazott szükséges referenciákat és fontos határidő kapcsán félrevezette a fogyasztókat.⁶²

2010 augusztusában a Hivatal Elnöke megállapította, hogy Canal+ Cyfrowy megszegte a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos szabályokat, mikor nem garantálta az információkhoz - miután módosítások történtek - való megfelelő hozzáférést a fogyasztók számára. A Hivatal Elnöke 3.6 billió lengyel Zloty bírságot szabott ki.⁶³

5.3. Románia

Romániában a Fogyasztóvédelem Nemzeti Hatósága (Autoritatea Nationala pentru Protectia Consumatorilor) (továbbiakban: Hatóság) felelős a 2005/29/EK irányelv szabályainak betartásáért.

A Hatóság felel az általános termékbiztonság és a fogyasztók gazdasági érdekei szabályainak végrehajtásáért, ideértve az egyes pénzügyi szolgáltatások (fogyasztói hitel, pénzügyi szolgáltatások esetén távollévők közötti szerződések, határokön átnyúló fizetés euróban) szabályait is.

A Hatóság feladatai részletesen:

- 1) a fogyasztóvédelem jogi rendelkezéseinek felügyelete
- 2) jogsértések felderítése és jogi intézkedések elfogadása termékek és szolgáltatások előállítására, importálására, ingyenes átadására, előadására, vagy velük való kereskedés következményeinek korlátozása érdekében
- 3) a nemzeti és nemzetközi kompetens szervek közötti gyors információcsere koordinálása
- 4) döntéshozó szervek, vagy működtetők informálása, ideértve a termékek és szolgáltatások minőségtanúsítási rendszerét is
- 5) fogyasztók és fogyasztói szervezetek kérelmeinek fogadása és elbírálása, vagy más kompetens szervekhez való küldésük
- 6) akkreditált laboratóriumokban tesztek és elemzések végzése
- 7) a fogyasztói információs, konzultációs és oktatási tevékenységek fejlesztése, a fogyasztók folyamatos informálása azon termékekről és szolgáltatásokról, melyek kockázatot jelentenek egészségükre és biztonságukra nézve, vagy befolyásolják gazdasági érdekeiket
- 8) speciális konzultáció nyújtása - a fogyasztóvédelem területén - jogi személyek részére⁶⁴

2005 és 2009 között a legtöbb panasz a termékek és szolgáltatások minőségére, a kézbesítésre és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal foglalkozott.

Utóbbiak kapcsán a fogyasztók félrevezető információkat és a szükséges információk hiányát kifogásolták.⁶⁵

5.4. A Szlovák Köztársaság

Számos szerv foglalkozik a fogyasztóvédelemmel és így a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal is. Így pl. a Szlovák Kereskedelmi Felügyelet (Slovenská obchodná inšpekcia), mely – néhány kivétellel – valamennyi fogyasztónak eladott terméket és fogyasztónak nyújtott szolgáltatást felügyel. A Szlovák Egészségügyi Hatóság (Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky) fogyasztóvédelmi ügyekkel foglalkozik, különösen az egészségre ható faktorok felügyeletével. A Szlovák Köztársaság Telekommunikációs Szabályozó Hatósága (Telekomunikačný úrad Slovenskej republiky) a végfelhasználók érdekeit védi, az ár és a szolgáltatások minőségére tekintettel.⁶⁶

5.5. A Szlovén Köztársaság

A Szlovén Köztársaságban a Szlovén Köztársaság Piaci Felügyelete (Tržni inšpektorat RS) felelős a 2005/29/EK irányelv rendelkezéseinek végrehajtásáért. Biztosítja a fogyasztói jogok tiszteletben tartását a jogi személyek felügyelete, a fogyasztói panaszok kezelése révén. A Piaci Felügyelet számos intézkedést tehet, pl. adminisztratív döntéseket hozhat, melyekkel megtiltja egy adott termék, vagy szolgáltatás eladását vagy reklámozását. 2005 – től jogi személyek részére is kiszabhat bírságot, ha cselekedeteik (vagy mulasztásaik) büntető jogi szabályszegést valósít meg.⁶⁷

2010 novemberében az NFH és a Szlovén Köztársaság Piaci Felügyelete megállapodást kötöttek, partnerségük támogatása érdekében. A főbb célok:

- 1) az áruk biztonságos és fogyasztó – központú piacának létrehozása
- 2) mindkét országban hatékony piacvédelmi és fogyasztóvédelmi rendszer működtetése

Néhány terv:

- 1) a nemzetközi kapcsolatok szélesítése
- 2) retorzió helyett prevenció
- 3) a tájékoztatási tevékenység fejlesztése
- 4) kis - és középvállalkozások motiválása a jogkövető magatartásra
- 5) pozitív lista⁶⁸

5.6. Portugália

Portugáliában a Decreto-Lei n.º 57/2008 tartalmaz szabályokat a végrehajtásra és a szankciókra nézve. A szabályok értelmében „azon természetes személyek és versenytársak, akik jogi érdekekkel rendelkeznek az e jogszabály hatálya alá tartozó tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra nézve, a Law No. 24/96 alapján keresetet nyújthatnak be azok megtiltása céljából, vagy a kompetens adminisztratív hatósághoz fordulhatnak, mely elrendelheti - ideiglenes intézkedéssel – a fekete listás („deemed to be unfair”) gyakorlat megszüntetését/abbahagyását, vagy megelőző jelleggel megtilthatja a fenyegető tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat végrehajtását.

A bírság természetes személyek esetében 250 és 3740. 98 €, jogi személyek esetében pedig 3000 és 44891.81 € közötti összeg lehet.⁶⁹ Továbbá, a Decreto-Lei n.º 57/2008 felsorolja azokat a hatóságokat, melyek foglalkoznak a gyakorlatokkal. Ezek:

- Autoridade de Segurança Alimentar e Económica (Authority for Food and Economic Safety, Élelmiszer és Gazdasági Biztonsági Hatóság)

- Direcção - Geral do Consumidor (Consumer General - Directorate, Fogyasztói Általános - Igazgatóság)
- Banco de Portugal, (Central Bank of Portugal, Portugáliaiai Központi Bank)
- Comissão do Mercado de Valores Mobiliários (Securities Market Commission, Értékpapír Piaci Bizottság)
- Instituto de Seguros de Portugal (Insurance Institute of Portugal, Portugáliaiai Biztosítási Intézmény)⁷⁰

Bár a szankciók és a végrehajtás részletes szabályai pozitív elemek, de a számos hatóság munkáját megnehezítheti – számuk miatt – a gyakorlatokkal kapcsolatos munka összehangolása.

5.7. Görögország

Görögországban a fejlesztésért felelős miniszter 1.500 és 1.000.000 euró közötti összegben szabhat ki bírságot a fogyasztóvédelmi törvényt megsértő eladóra. Amennyiben ugyanazt az eladót több mint három alkalommal sújtják bírsággal, a bírság megduplázódhat, és a miniszter elrendelheti a vállalkozás – vagy a vállalkozás egyes részeinek – tevékenységeinek felfüggesztését három hónaptól egy évig terjedő időtartamra.

A fejlesztésért felelős miniszter – közérdekből – elrendelheti az adott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat azonnali megszüntetését. Amennyiben a kereskedő nem tesz eleget a miniszteri rendeletnek, adminisztratív bírsággal sújtható.

Fogyasztói szervezetek, és a fogyasztó egyénileg is – a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó rendelkezések megszegése esetén, a kereskedővel szemben – kérhetnek jogsértés abbahagyására és eltiltására vonatkozó kötelezés kibocsátását. Amennyiben a gyakorlatok még csak lehetőségek, a bíróság előzetesen megtilthatja azokat. A fogyasztók kártérítési igényt tartalmazó kérelmet is benyújthatnak. Az említett kérelmek benyújthatóak egy kereskedővel, vagy kereskedők egy csoportjával szemben is, amennyiben a csoport tagjai ugyanabban gazdasági szektorban dolgoznak.

A bíróságok elrendelhetik, hogy – állításainak igazolásra – a kereskedő nyújtson be bizonyítékokat igényeinek hitelességére nézve. Ha ez nem történik meg, vagy a szolgáltatott bizonyítékok elégtelenek, a kereskedő igényeit hibásnak ítélik, és a fogyasztó állításait fogadják el.

Annak érdekében, hogy megszüntesse a gyakorlatok hatásait, a bíróság elrendelheti döntésének közzétételét, részben, vagy egészben. Megtévesztő gyakorlatok és összehasonlító reklámok esetében a helyreigazító nyilatkozat közzétételére van lehetőség.⁷¹

Az Európai Fogyasztó Központ görög szervezetéhez 2005 és 2009 között beérkezett panaszok többsége a légi utasak jogaira, a timeshare – re és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozott, utóbbiak többsége az e – kereskedelemmel volt kapcsolatos.⁷²

5.8. Ciprus

A ciprusi implementáció megítélése nem jó, főleg, mivel a kormány nem teljesítette kötelezettségét, és még 2009 – ben – két évvel a UCP Törvény után – a ciprusi jogászok még nem ismerték ezt a törvényt. A kormány köteles volt és most is köteles – az irányelv alapján – az irányelvet implementáló jogszabályról való informálódást segítő, megfelelő intézkedések megtételére, és köteles biztosítani a jogsérelmekre alkalmazandó büntetések végrehajtását.⁷³

E miatt és mivel a gyakorlatok szabályozása még mindig fejlesztés alatt áll, nincs elég adat arra, hogy képet alkossunk a gyakorlatokról Ciprus vonatkozásában – talán majd néhány év múlva.

6. Összegzés

A 2005/29/EK irányelv implementálása előtt a tagállamok fogyasztókkal és versenytársakkal kapcsolatos rendelkezései egy meglehetősen sokszínű képet alkottak. Ez természetesen valamennyi tagállamra igaz, nemcsak a felsoroltakra, hiszen az irányelv pontosan az egységesítés érdekében született meg.

Az implementációt követően – a maximális harmonizációs követelmény miatt – a tagállamokban elvileg azonos szövegű jogszabályok születtek, de felfedezhetőek eltérések.

A tagállamok által választott implementációs technikák és alkalmazásuk eredményei alapján megállapítható, hogy leginkább a rendelkezéseknek a már létező jogszabályba való beemelése esetén találkozunk a legtöbb problémával. Egy önálló törvény alkotása nem jelent olyan mértékű kihívást, mint egy már alkalmazandó módosítása és kiegészítése. A legalapvetőbb problémát a B2C és a B2B viszonyok szétválasztása okozta. Ez jól látszik Németország és Ausztria esetében, előbbinél a két viszony eredeti, együttes szabályozása vezetett pl. a – irányelvhez képest – tágabb védendő személyi körhöz.

A kelet – közép – európai tagállamok kapcsán is felmerült a két viszony kérdése, mivel az implementálás előtt a generálklauzulák általában mindkettőt egyszerre szabályozták, ez alól csak a Szlovén Köztársaság jelentett kivételt, ott már az implementálás előtt külön klauzula létezett a fogyasztók, és külön klauzula létezett a versenytársak védelmére nézve.⁷⁴

Az eljáró szervek meglehetősen színes képet alkotnak, talán a Cseh Nemzeti Bank jelenti a legmeglepőbb választást. Bár a hatékony végrehajtás biztosítása a tagállamok feladata, de nem szerencsés, hogy számban és jellegben is eltérő felelős szervvel/szervekkel találkozunk tagállamonként.

Összességében az önálló törvényt alkotó államok jobb megítélés alá esnek az implementáló szabályok vizsgálatánál. Lengyelországnál a feketelista átvétele és a büntető jogi rendelkezések egyrészt az átláthatóságot és a fokozatosságot, másrészt a prevencióra való törekvést tükrözik. A feketelista átvételének a lengyel megoldással egyező módjával találkozunk a szintén önálló törvényt alkotó Szlovén Köztársaságnál. Ugyanakkor a fogalmak terén számos hiány fedezhető fel, nemcsak a hatályban lévő törvényt módosító Cseh és Szlovák Köztársaságnál, hanem Lengyelország esetében is.

Az implementálás után felmerülő kérdések általában a fogalmakkal és a kifejezésekkel kapcsolatosak – különösen Németországban és Ausztriában. Ez azonban ismét az implementációs technika és a B2B, B2C viszonyok következménye. Nem véletlen, hogy a szintén egy már hatályos törvényt módosító Spanyolországnál is felfedezhető számos pontatlanság, vagy például Görögországban, ahol a két, egyszerre létező klauzula kérdését is meg kell megoldani, illetve a görög jogrendszerből idegen elemek befogadása jelent még komoly kihívást.

A vonatkozó magyar törvény, a 2008. évi XLVII. törvény kapcsán érdemes lenne megfontolni a lengyel törvényhez hasonló büntető jogi rendelkezések bevezetését, a prevenció és az irányelv által előírt, hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókra vonatkozó biztosítási kötelezettség jegyében. Továbbá hasznos lenne a feketelista átvételének lengyel és szlovén megoldását is alkalmazni.

Végül érdemes lenne megfontolni a magyar eljáró szervek rendszerének egyszerűsítését is. Az ismertetett tagállamokban általában egy – egy szerv, illetve személy felelős a rendelkezések betartatásért, így a gyakorlatuk is átláthatóbb, mint az eljáró magyar szerveké.

Irodalomjegyzék

Ana Stanič: Slovenia, In: Unfair Commercial Practices – National reports (Professor Dr Cees van Dam - Erika Budaite BA in Law (coordinators))
British Institute of International and Comparative Law, London, 2006

Professor Dr Cees van Dam - Erika Budaite BA in Law (coordinators): Unfair Commercial Practices – General report
British Institute of International and Comparative Law, London, 2005

Lisa Alexandridou: The Harmonization of the Greek law with the Directive on Unfair Commercial Practices
<http://plos.deepdyve.com/lp/de-gruyter/the-harmonization-of-the-greek-law-with-the-directive-on-unfair-geKyQyBy0B>

Petr Frischmann, Zeiner & Zeiner v.o.s.: Czech Republic Developments 2007/2008
<http://www.oasisadvocates.org/czech2008.htm>

Gömöri Zoltán: A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló Irányelv átültetése a tagállamokban és hazánkban
<http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/949712D46A1107D4.pdf>

Jan Peter Heidenreich: The New German Act Against Unfair Competition
<http://www.iuscomp.org/gla/literature/heidenreich.htm#sdfootnote2anc>

Agatha Katsis: Cyprus In: National reports on Unfair Commercial Practices in the New Member States
http://www.biiicl.org/files/883_national_reports_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dir_table_and_new_logo%5D.pdf

Andreas Neocleous: Jurisdiction update: Cyprus
<http://www.neocleous.com/assets/modules/neo/publications/1128/docs/Cyprus%20S&B.pdf>

Denis O'Hare: The Cyprus Property Scandal and the Role of the EU
<http://m.cyprus-mail.com/letters/cyprus-property-scandal-and-role-eu/20101116>

The Unfair Commercial Practices
<http://ec.europa.eu/consumers/rights/>

EU clamps down on unfair practices
<http://www.freshfields.com/publications/pdfs/2007/aug06/19643.pdf>

Updates unfair competition and advertising
http://www.garrigues.com/es/Publicaciones/Novedades/Documents/Updates_Litigation_Feb2010_24022010190254.pdf

Commission Staff Working Document – Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on Unfair Commercial Practices
http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/Guidance_UCP_Directive_en.pdf

Company & Commercial – Belgium, New commercial practices legislation: still falling short?
http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Detail.aspx?g=1cd58328-a3e0-41f3-8980-4f490fdca470&utm_source=ALTIUS&utm_content=ILO%20newsletter%2022494&utm_medium=pdf&utm_campaign=ILO%20Newsletters

Belgium: Implementation of Unfair Competition Practices Directive
<http://www.linklaters.com/Publications/Publication1392Newsletter/PublicationIssue20080201/Pages/PublicationIssueItem3012.aspx>

The Czech Republic
http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/CZ_web_country_profile.pdf

About the CNB
http://www.cnb.cz/en/about_cnb/

Who we are – competency
<http://www.coi.cz/en/about-cti/who-we-are-competency-1.html>

Annual Report 2008
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/about_cnb/performance/annual_reports/download/vz_2008_en.pdf

Annual Report 2009
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/about_cnb/performance/annual_reports/download/vz_2009_en.pdf

Consumer protection in Poland
http://www.uokik.gov.pl/consumer_protection_in_poland.php

"Max Lokata" mislead consumers
http://www.uokik.gov.pl/news.php?news_id=1074

Canal+ Cyfrowy in breach of the law
http://www.uokik.gov.pl/news.php?news_id=2208

Romania
http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/RO_web_country_profile.pdf

The European Consumer Centres' Network – Fifth Anniversary Report 2005 – 2009
http://ec.europa.eu/consumers/ecc/docs/5th_anniversary_report_2005-2009_en.pdf

Slovakia
http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/SK_web_country_profile.pdf

Slovenia
http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/SL_web_country_profile.pdf

Szlovén-magyar együttműködési megállapodás
http://www.nfh.hu/informaciok/egyutt/hirek_101116_3.html

Newsletter Competition

http://www.gpcb.pt/xms/files/PUBLICACOES/NEWSLETTERS/concorrenca/newsletter_concorrenca_1trimestre2008.pdf

Jogforrások, jogszabályok

2005/29/EK irányelv

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:149:0022:0039:HU:PDF>

No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection

http://www.google.hu/url?sa=t&source=web&cd=12&ved=0CCAQFjABOAO&url=http%3A%2F%2Fwww.coi.cz%2Ffiles%2Fdocuments%2Fact-on-consumer-protection-cz.doc&rct=j&q=Act%20No.%2036%2F2008%20Coll.%20Czech&ei=NGNqTYeuDJDsOYuExY0L&usg=AFQjCNELfYjNRC5bdF3Es9p_61v7yuLFbw&cad=rja

Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practice

<http://www.uokik.gov.pl/download.php?plik=7636>

Law 363/2007 on unfair commercial practices

http://www.eccromania.ro/assets/comatosepages/1531/508/Lege_nr._363_din_2007_privind_practicile_comerciale_incorecte.pdf?1295017906

Act No. 250/2007 (Act 250 of 9 May 2007) on Consumer Protection and amendments to Act of the Slovak National Council No. 372/1990 Coll. on Offences, as amended

http://www.google.hu/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CBoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rpr.sk%2Fchillout5_items%2F2%2F3%2F8%2F6%2F2%2F23862_41c0f4.doc&rct=j&q=Coll.%20of%20Laws%2C%20on%20Consumer%20Protection%20and%20on%20Change%20of%20Act%20of%20the%20Slovak%20National%20Council%20No.%20372%2F1990%20Coll.%2C%20on%20Minor%20Offences%2C%20as%20amended.&ei=LVRqTf-IJNCUOviV2cAL&usg=AFQjCNGs--MIGNIjfnXNYL27RRF11YV7EQ&cad=rja

Consumer Protection Against Unfair Commercial Practices Act

http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/fair_bus_pract/transpos_laws_sl.pdf

Act Against Unfair Competition (UWG)

http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_uwg/englisch_uwg.html

Federal Act Against Unfair Competition of 1984 (Austrian UWG)

http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Erv/ERV_1984_448/ERV_1984_448.pdf

Decreto-Lei n.º 57/2008

http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/transpos_laws_portugal.pdf

¹ PhD hallgató (III. évf., nappali tagozat), Miskolci Egyetem, Állam – és Jogtudományi Kar, Kereskedelmi Jogi Tanszék

² Professor Dr Cees van Dam - Erika Budaite BA in Law (coordinators): Unfair Commercial Practices – General report 77. o.

British Institute of International and Comparative Law, London, 2005

³ Gömöri Zoltán: A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló Irányelv átültetése a tagállamokban és hazánkban 12., 15. o.

<http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/949712D46A1107D4.pdf> [2009.10.25.]

⁴ Petr Frischmann, Zeiner & Zeiner v.o.s.: Czech Republic Developments 2007/2008

<http://www.oasisadvocates.org/czech2008.htm> [2011.02.28.]

⁵ No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection Part Two Section 6

http://www.google.hu/url?sa=t&source=web&cd=12&ved=0CCAQFjABOAO&url=http%3A%2F%2Fwww.coi.cz%2Ffiles%2Fdocuments%2Fact-on-consumer-protection-cz.doc&rct=j&q=Act%20No.%2036%2F2008%20Coll.%20Czech&ei=NGNqTYeuDJDsOYuExY0L&usg=AFQjCNELfYjNRC5bdF3Es9p_61v7yuLFbw&cad=rja [2011.02.28.]

⁶ No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection Part Two Section 7b

⁷ 2005/29/EK irányelv (HL L 149/22., 2005.6.11., 14. o.) I. melléklet 3.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:149:0022:0039:HU:PDF> [2008.06.09.]

⁸ Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practices Chapter 3 Article 12, 13

<http://www.uokik.gov.pl/download.php?plik=7636> [2011.01.31.]

⁹ Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practices Chapter 4 Article 15, 16

¹⁰ Law 363/2007 on unfair commercial practices Sectiunea 1, Anexa Nr. 1

http://www.eccromania.ro/assets/comatosepages/1531/508/Lege_nr_363_din_2007_privind_practicile_comerciale_incorecte.pdf?1295017906 [2011.03.20.]

¹¹ Law 363/2007 on unfair commercial practices Capitolul III

¹² Act No. 250/2007 21§ (1), (2)

http://www.google.hu/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rpr.sk%2Fchillout5_items%2F%2F3%2F8%2F6%2F2%2F23862_41c0f4.doc&rct=j&q=Coll.%20of%20Laws%2C%20on%20Consumer%20Protection%20and%20on%20Change%20of%20Act%20of%20the%20Slovak%20National%20Council%20No.%20372%2F1990%20Coll.%2C%20on%20Minor%20Offences%2C%20as%20amended.&ei=LVRqTf-IJNCUOviV2cAL&usg=AFQjCNGs--MIGNIjfnXNYL27RRF11YV7EQ&cad=rja [2011.02.27.]

¹³ Act No. 250/2007 Act 8§, Annex 1

¹⁴ Consumer Protection Against Unfair Commercial Practices Act 2. Poglavje 7. člen, 10. člen

http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/fair_bus_pract/transpos_laws_sl.pdf [2011.03. 22.]

¹⁵ 2005/29/EK irányelv (HL L 149/22., 2005.6.11., 5. o.) 1. fejezet 2. cikk a)

No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection Part One Section 2 a)

¹⁶ No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection Part One Section 2 f)

2005/29/EK irányelv (HL L 149/22., 2005.6.11., 5. o.) 1. fejezet 2. cikk c)

¹⁷ Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practices Chapter 1 Article 2 2), 8), 10)

¹⁸ Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practices Chapter 2 Article 10

¹⁹ Act No. 250/2007 (Act 250 of 9 May 2007) 2.§ a)

²⁰ 2005/29/EK irányelv (HL L 149/22., 2005.6.11., 5. o.) 1. fejezet 2. cikk b)

²¹ Act No. 250/2007 2§ b)

²² 2005/29/EK irányelv (HL L 149/22., 2005.6.11., 5. o.) 1. fejezet 2. cikk c)

²³ Act No. 250/2007 2§ f)

²⁴ Jan Peter Heidenreich: The New German Act Against Unfair Competition

<http://www.iuscomp.org/gla/literature/heidenreich.htm#sdfootnote2anc> [2011.05.19.]

²⁵ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 5. cikk (2) b)

²⁶ Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 3 (2)

http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_uwg/englisch_uwg.html [2011.05.19.]

²⁷ Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 3 (1)

²⁸ Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 4 10., 11.

²⁹ Gömöri Zoltán i. m. 14. o.

³⁰ Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 5 (1) (3)

A megtévesztő kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos rész eredetileg a megtévesztő reklámokkal foglalkozott, az implementálást követően terjed ki a gyakorlatokra is.

EU clamps down on unfair practices 3. o.

<http://www.freshfields.com/publications/pdfs/2007/aug06/19643.pdf> [2011.05.15.]

³¹ Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 5a (2)

³² 2005/29/EK irányelv 1. fejezet 2. cikk d)

Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 5a (2)

³³ 2005/29/EK irányelv I. Melléklet 26.

Act Against Unfair Competition Annex

-
- ³⁴ Commission Staff Working Document – Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on Unfair Commercial Practices 14. o.
http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/Guidance_UCP_Directive_en.pdf [2010.11.13.]
- ³⁵ Gömöri Zoltán i. m. 15. o.
- ³⁶ Federal Act Against Unfair Competition of 1984 Chapter I Section 1. (1)
http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Erv/ERV_1984_448/ERV_1984_448.pdf [2011.05.19.]
- ³⁷ Federal Act Against Unfair Competition of 1984 Chapter I Section 1a., Section 2., Annex
- ³⁸ Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 1., 5., 6.
- ³⁹ Federal Act Against Unfair Competition of 1984 Chapter I Section 1 (4) 2., 4., 8., Annex
- ⁴⁰ Company & Commercial – Belgium, New commercial practices legislation: still falling short?
http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Detail.aspx?g=1cd58328-a3e0-41f3-8980-4f490fdca470&utm_source=ALTIUS&utm_content=ILO%20newsletter%2022494&utm_medium=pdf&utm_campaign=ILO%20Newsletters [2011.05.15.]
- ⁴¹ Gömöri Zoltán i. m. 15. o.
- ⁴² Az adott gyakorlatot először a feketelistába, majd a megtevesztő/agresszív gyakorlatok közé kell megpróbálni beilleszteni, végül a generál klauzula alapján kell megpróbálni tisztességtelennek minősíteni
- ⁴³ Belgium: Implementation of Unfair Competition Practices Directive
<http://www.linklaters.com/Publications/Publication1392Newsletter/PublicationIssue20080201/Pages/PublicationIssueItem3012.aspx> [2011.04.24.]
- ⁴⁴ Updates unfair competition and advertising
http://www.garrigues.com/es/Publicaciones/Novedades/Documents/Updates_Litigation_Feb2010_24022010190254.pdf [2011.04.17.]
- ⁴⁵ Updates unfair competition and advertising i. m. 4. o.
- ⁴⁶ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 6. cikk (1)
- ⁴⁷ Updates unfair competition and advertising i. m. 4. o.
- ⁴⁸ Updates unfair competition and advertising i. m. 4. o.
2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 7. cikk (1)
- ⁴⁹ Updates unfair competition and advertising i. m. 6. – 9. o.
- ⁵⁰ Decreto-Lei n.º 57/2008 Artigo 8., Artigo 12
http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/transpos_laws_portugal.pdf [2011.04.13.]
- ⁵¹ Agatha Katsis: Cyprus In: National reports on Unfair Commercial Practices in the New Member States 27. o.
http://www.biicl.org/files/883_national_reports_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dirtable_and_new_logo%5D.pdf [2010.10.20.]
- ⁵² The Unfair Commercial Practices
<http://ec.europa.eu/consumers/rights/> [2011.02.20.]
- ⁵³ Andreas Neocleous: Jurisdiction update: Cyprus
<http://www.neocleous.com/assets/modules/neo/publications/1128/docs/Cyprus%20S&B.pdf> [2011.02.21.]
- ⁵⁴ Lisa Alexandridou: The Harmonization of the Greek law with the Directive on Unfair Commercial Practices
<http://plos.deepdyve.com/lp/de-gruyter/the-harmonization-of-the-greek-law-with-the-directive-on-unfair-geKyQyByOB> [2011.05.30.]
- ⁵⁵ The Czech Republic 6. o.
http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/CZ_web_country_profile.pdf [2010.10.21.]
- ⁵⁶ About the CNB
http://www.cnb.cz/en/about_cnb/ [2011.03.07.]
- ⁵⁷ No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection Part Three Section 24 (9)
- ⁵⁸ Who we are – competency
<http://www.coi.cz/en/about-cti/who-we-are-competency-1.html> [2011.03.07.]
- ⁵⁹ Annual Report 2008 37. o.
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/about_cnb/performance/annual_reports/download/vz_2008_en.pdf [2011.03.07.]
- ⁶⁰ Annual Report 2009 36. o.
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/about_cnb/performance/annual_reports/download/vz_2009_en.pdf [2011.03.07.]
- ⁶¹ Consumer protection in Poland
http://www.uokik.gov.pl/consumer_protection_in_poland.php [2011.03.07.]
- ⁶² "Max Lokata" mislead consumers
http://www.uokik.gov.pl/news.php?news_id=1074 [2011.03.27.]
- ⁶³ Canal+ Cyfrowy in breach of the law
http://www.uokik.gov.pl/news.php?news_id=2208 [2011.03.26.]

⁶⁴ Romania 4., 5. o.

http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/RO_web_country_profile.pdf [2010. 10. 21.]

⁶⁵ The European Consumer Centres' Network – Fifth Anniversary Report 2005 – 2009 79. o.

http://ec.europa.eu/consumers/ecc/docs/5th_anniversary_report_2005-2009_en.pdf [2011.03.27.]

⁶⁶ Slovakia 6., 8. o.

http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/SK_web_country_profile.pdf [2010.10.21.]

⁶⁷ Slovenia 8. o.

http://ec.europa.eu/consumers/overview/country_profile/SL_web_country_profile.pdf [2010.10.21.]

⁶⁸ Szlovén-magyar együttműködési megállapodás

http://www.nfh.hu/informaciok/egyutt/hirek_101116_3.html [2011.03.27.]

⁶⁹ Newsletter Competition 8., 9. o.,

http://www.gpcb.pt/xms/files/PUBLICACOES/NEWSLETTERS/concorrenca/newsletter_concorrenca_1trimesre2008.pdf [2011.04.21.]

Decreto-Lei n.º 57/2008 Artigo 16., Artigo 21.

⁷⁰ Newsletter Competition i. m. 9. o., Decreto-Lei n.º 57/2008 Artigo 19.

⁷¹ Lisa Alexandridou i. m.

⁷² The European Consumer Centres' Network – Fifth Anniversary Report 2005 – 2009 66. o.

⁷³ Denis O'Hare: The Cyprus Property Scandal and the Role of the EU

<http://m.cyprus-mail.com/letters/cyprus-property-scandal-and-role-eu/20101116> [2011.01.21.]

⁷⁴ Ana Stanič: Slovenia, In: Unfair Commercial Practices – National reports (Professor Dr Cees van Dam - Erika Budaite BA in Law (coordinators)) 227. o.

British Institute of International and Comparative Law, London, 2006